

Industripolitisk konferanse
Mo i Rana 31. januar 1989

Med forbehold om endringer
SPERRET til 31.1.89 kl.1700

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

DEN POLITISKE SITUASJON

De omstillingsoppgaver samfunnet i Mo i Rana står overfor, er omstillingsoppgaver vi alle føler ansvar for. Gjennom de siste par år har jeg ved flere anledninger møtt representanter for samfunnet her i Mo og fått et klart inntrykk av den uro som naturlig nok har vært knyttet til fremtiden.

Her har vi en oppgave i det å samarbeide best mulig om konkrete resultater som kan være med på å gjenreise optimisme og tro på fremtiden. Det dreier seg om et helt lokalsamfunn og om mange, mange enkeltmenneskers hverdag. Det er et slikt arbeid Regjeringen vil medvirke til, og som næringsministeren senere vil gå nærmere inn på.

På samme måte som vi må lykkes i å snu en negativ utvikling for Norge, må vi lykkes for Mo i Rana. Situasjonen for dette lokalsamfunnet er spesiell, gjennom den helt dominerende plass Norsk Jernverk har hatt og har. Samtidig er en del av de problemer vi står overfor også generelle problemer som vi står ovenfor i norsk økonomi.

Økonomien kom inn i en krise vinteren 1986, etter et voksende underskudd i utenriksøkonomien. Den sterke veksten i det private forbruket (i årene 1984-86) bidro til en sterk økning i importen, mens eksporten økte langt mindre. Så kom det sterke fallet i oljeprisene, som gjorde problemene enda større og mer akutte.

Det førte til at omstillingsbehovene i norsk næringsliv også ble mer akutte. Produktivitetsveksten i industrien hadde

gjennom flere år vært svakere enn i andre land, mens pris- og kostnadsveksten hadde vært sterkere. Norsk næringsliv tapte markedsandeler både ute og hjemme.

Vi sto overfor en utfordring som var den største vi har stått overfor siden årene etter krigen.

Bare fallet i oljeprisene vinteren 1986 gjorde at Norge mistet 10% av sine inntekter. Det er en inntektssvikt som er langt større enn noe annet vestlig industriland fikk etter oljeprissjokkene i 1973-74 og 1979 - og som bidro til en arbeidsledighet på 10% i mange land. En ledighet de ennå sliter med.

Det er en slik utvikling det var så viktig å unngå også her hos oss. Hvis vi ikke hadde gått til angrep på problemene og lagt om kursen, ville vi i stedet bli tvunget inn i en dramatisk tilstrammingspolitikk. Da ville også vi kommet inn i en lang periode med stagnasjon og varig høy ledighet.

Det er ikke tilfeldig at det er de land hvor sosialdemokratiet har hatt avgjørende innflytelse som har greid å møte den økonomiske krisen i 70- og 80-årene uten stor og langvarig arbeidsledighet og uten sosiale nedskjæringer. De har greid det i det sosialdemokratiske Sverige. Vi skal greie det i et sosialdemokratisk Norge.

Det viktigste vi må gjøre er å gjennomføre det vi har begynt på: Oppryddingen i norsk økonomi gjennom reformer. Fornøyelsen av næringslivet og det offentlige. For uten orden i økonomien blir all styring umulig, og vi når heller ingen andre av våre mål.

Vi må stille krav om innsats. Det er faktisk blitt nødvendig å minne om den enkle sannhet at det er nødvendig med innsats fra hver og en av oss, hvis vi skal oppnå et best mulig resultat. Det er nødvendig å minne om dette etter perioden hvor det var jappene som skapte trender og forbilder. Da det bredte seg en holdning om at det var mulig å komme lettvtint til både raske fortjenester og godt betalte stillinger. Men det er ikke mulig å låne seg til velstand. Velstand må vi jobbe for. Slik har det alltid vært og slik vil det fortsatt være.

Hva er det vi har gjort?

Vi har strammet inn. Det var nødvendig fordi det ikke var mulig å fortsette å bruke mer enn vi skapte. Vi har gjennomført reformer i skattepolitikken og den økonomiske politikken. Gjennom den inntektspolitiske samarbeidet har vi lyktes å bryte den alt for høye pris- og kostnadsveksten.

Vi har fått til en sterk bedring i utenriksøkonomien, selv om petroleumsprisene har vært lave. Underskuddet på driftsbalansen (utenom eksport av brukte skip og import av skip) var på 41 milliarder kroner i 1986. I salderingsproposjonen regnet vi med at det ville bli redusert til om lag 11 milliarder kroner i 1989. Nå ligger det an til å bli enda lavere. Nedgangen i underskuddet skyldes en bedre utvikling i Fastlands-Norges økonomi.

Eksporten av tradisjonelle varer har økt sterkt. I årene 1986 til 1989 er den tradisjonelle vareeksporten nå ventet å øke med rundt 7 prosent pr. år. Det er nesten tre ganger så mye som i årene 1983 til 1986. Pris- og kostnadsutviklingen er også klart avtakende. De siste månedene er prisene steget mindre i Norge enn i andre land. Fra 1988 til 1989 er det lagt til grunn en gjennomsnittlig prisstigning på 4 prosent, eller omlag på linje med prisstigningen hos våre handelspartnere.

At en såvidt kraftig oppretting har vært nødvendig, innebærer til dels betydelige ulemper og belastninger. Den økningen i arbeidsledigheten vi nå ser, er det mest alvorlige problemet Regjeringen står overfor i arbeidet med å redusere ubalansene i økonomien.

Det ville ikke være mulig å komme gjennom denne økonomiske snuoperasjonen uten endringer på arbeidsmarkedet.

La det være helt klart: Vi forsvarer ikke en arbeidsledighet, verken på 50 000 eller 70 000. Vi skal gjøre det som er nødvendig for å bekjempe den. Men det må ikke gjøres slik at det fører oss inn i nye problemer. For det vil være å tildekke ledighetsproblemet, ikke å løse det.

Det ble i 80-årene skapt 60 000 nye arbeidsplasser i varehandelen og 60 000 i finansierings- og eiendomsvirksomhet. Mange av disse det ikke varig grunnlag for. Mange av dem ble skapt under den uforsvarlige utlåns- og forbruksveksten, da altfor mange kastet seg på karusellen uten en realistisk vurdering av framtidsutsiktene. Behovet for omstilling og mulighetene for rasjonalisering i disse virksomhetene har vist seg enda større enn ventet.

I tillegg hadde vi en kunstig høy byggeboom. Varehus og luksusleiligheter det nå ikke er behov for, vokste opp.

Derfor kan vi ikke gjøre som Høyre gjorde i 1985 - løse problemene på arbeidsmarkedet ganske enkelt ved å øke etterspørselen og det private forbruket. Da skusler vi bort det vi har vunnet. Det ville være å skyve problemene foran oss. Vi må gjennomføre omstillingsprosessen både sentralt og lokalt, slik at vi får trygge jobber. For det er bare slik vi skaper grunnlag for ny vekst, en som er bærekraftig - både miljømessig og økonomisk.

Vi står nå bedre rustet til å møte problemene på arbeidsmarkedet enn vi ville ha gjort, hvis vi ikke hadde lagt om kursen.

Situasjonen på arbeidsmarkedet har utviklet seg enda vanskeligere enn det var grunn til å regne med da budsjettet for 1989 ble behandlet i fjor høst.

Vi vil møte denne utviklingen med aktiv handling. Vi vil foreslo å sette igang vedlikeholdsarbeider på statlige bygg og forsere byggeprosjekter, og vi vil trappe opp sysselsettingstiltakene med ytterligere 8-10 000 plasser. Dette vil i all hovedsak skje gjennom et nytt opplegg, "Arbeid for trygd", som nå er klart.

Regjeringen vil også forelå en ekstraordinær økning av utlånene i Husbanken. Disse kan løses ut allerede i vinter og vil bety at vi kutter køen i Husbanken og at flere tusen bolig kan igangsettes. I tillegg vurderer vi å forsere oppstartingen av arbeidene med OL-anlegg på Lillehammer og ta inn flere rekrutter i Forsvaret.

I løpet av februar vil Regjeringen også foreta en gjennomgang av situasjonen i kommuner og fylker og vurdere behovet for tiltak, spesielt i forhold til situasjonen innenfor helsesektoren.

Slik skal vi bekjempe den stigende arbeidsledigheten på kort sikt. Samtidig må vi fortsette arbeidet med å rydde opp i økonomien. Vi holder fast på hovedlinjene i den økonomiske politikken, slik at vi fortsatt kan redusere kostnadsveksten og sikre et trygt grunnlag for full sysselsetting og velferd i framtida.

Forrige gang vi hadde mange på tiltak, i 1984, var det bare 11% av tiltakene som var opplæring. Arbeidsmarkedstiltakene er verken å skjule ledighet eller å oppbevare ledige. Kritikken fra Høyre er meningsløs.

Halvpartene av tiltakene er skolering og kvalifisering for et fremtidsrettet arbeidsmarked. Tiltakene skal bygge bro mellom fortidas og framtidas arbeidsplasser.

Det nye sysselsettingstiltaket - "arbeid for trygd" - skal settes inn i alle fylker og vil gi både kommuner og andre mulighet til å skape arbeidsoppgaver og løse oppgaver som ellers ikke ville bli løst.

Det skal også kunne benyttes av organisasjoner, og vi vurderer om det kan benyttes også i private bedrifter.

Med dette nye tiltaket og den forserte aktiviteten vi elles legger opp til i arbeidsmarkedstiltakene, regner vi med at det skjer en opptrapping av tiltakene med om lag 8-10 000 personer på sen vinteren. Mesteparten av dette vil komme innenfor "arbeid for trygd", men det vil også bli gitt rom for en opptrapping av andre former for arbeidsmarkedstiltak.

I tillegg vil vi skaffe oss muligheter for en ytterligere opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene i 2. halvår med om lag 6 000. Alt dette innebærer en betydelig øking i beredskapsbevilgningen som vi vil fremme forslag om overfor Stortinget.

Vi vil sette inn særskilte tiltak for unge som blir ledige. Arbeidsledighet er ille for alle som rammes. Men aller verst er det at unge mennesker ikke får sjansen på arbeidsmarkedet.

Vi har programfestet en egen lov som skal sikre unge under 20 år et tilbud om skoleplass eller arbeidsplass. Vi foreslo en slik lov høsten 1985, men ble nedstemt av det borgerlige flertallet i Stortinget.

Det betyr ikke at vi gir opp. Det arbeides nå med dette igjen for bedre å sikre ungdom utdanning eller en kombinasjon av utdanning og arbeid.

Vi skal øke eksporten og få større bredde i de konkurranseutsatte næringene. Det er bare slik vi kan få skikk på økonomien, og grunnlag for økt sysselsetting. Fortsatt vil de fleste nye arbeidsplassene måtte komme i tjenesteytende næringer, både i privat og offentlig sektor.

Enkelt sagt så skal eksporten tjene de pengene vi trenger for å sysselsette tilstrekkelig mange til å løse oppgavene i skole og helsevesen, barnehager og eldreomsorg - og i privat tjenesteyting.

Den viktigste omstilling vi har startet på er likevel i næringspolitikken. For det er fortsatt slik at det er næringslivet vi skal leve av - også i fremtiden. Og da må vi kjempe for fremtidens næringsliv - ikke fortidens.

Omstilling er krevende.

Den borgerlige regjeringen tok ikke denne utfordringen. Den fortsatte passivt å støtte næringer og bedrifter som ikke kunne klare seg, fremfor å bidra til modernisering og nyskaping. I perioden 1981-86 ble det gitt ca. 25 milliarder kroner i offentlig støtte til industri og bergverk. Mesteparten av dette gikk til å opprettholde ulønnsom produksjon.

Dermed mistet vi verdifull tid. For omstillingen ville ha vært mindre smertefull om den hadde startet tidligere, mens de store oljeinntektene ga oss langt større handlefrihet. Det var i

fornyelsen av vårt næringsliv de burde vært satt inn. Nå må vi satse, samtidig som vi må stramme inn.

Arbeid for alle blir en enda mer krevende utfordring i årene fremover, også fordi det internasjonale samfunn er i forandring. Vi er sterkere utsatt for påvirkning av det som skjer i verden rundt oss enn tidligere. Det er en utvikling vi har liten innflytelse over. Mulighetene for å skjerme seg mot virkningene i et land som vårt blir stadig mindre. Forsøker vi å stenge andre ute, blir vi selv stengt inne.

Sammenlignet med andre industriland har Norge brukt for lite til forskning og utvikling. Derfor har vi økt innsatsen. Bevilgningene til forskning og utvikling over Næringsdepartementets budsjett er økt med 75% siden regjeringsskiftet.

Det er spesielt viktig å styrke næringslivet i våre tre nordligste fylker. Forsknings- og utviklingsplanen for Nord-Norge, som ble iverksatt i 1987, skal gi Nord-Norge en økende andel av de samlede norske forskningsressurser.

Planen omfatter bl.a. oppbygging av en forskningspark i Tromsø, lokale kompetansesentra i Mo i Rana, Bodø, Alta, Narvik, og Kirkenes, et nasjonalt senter for marinebioteknologi i Tromsø, sivilingeniørutdanning i Tromsø og Narvik, og forskningsprogrammer innenfor utvalgte områder.

De forandringer som har størst virkning for oss skjer nå i EF. Vi ser klart konturene av et mer dynamisk EF som i stadig større grad velger fellesskapsløsninger som var på felles utfordringer. Utfordringer som også berører oss.

To tredjedeler av alt vi eksporterer går til EF-landene. Uansett hvilken tilknytningsform vi har til EF, får det som skjer der følger for oss. EFs indre marked er ikke noe som blir etablert om to år. Det skjer en utvikling fra dag til dag, som vi må forholde oss til.

Det er ikke bare tale om å sikre våre muligheter for å handle med EF-landene. Men også om å delta i forskning og utvikling, investeringer og bedriftssamarbeide. Dette er en oppgave både for myndighetene og for næringslivet selv.

For å møte utfordringen fra det indre marked må vi gjennom en moderniseringsprosess for å møte kravene fra den internasjonale konkurransen. Det indre marked - med over 320 millioner mennesker - og dynamikken i den europeiske integrasjonsutvikling kan bety en positiv prosess også for Norge. Vi har fått noe å bryne oss på, noe å hente inspirasjon fra. For Norge og norsk næringsliv er det av den aller største betydning å tilegne oss kunnskaper og forutsetninger for å delta på like fot i europeisk økonomisk samarbeid og være med å prege det. Dette er realiteter som Norge står overfor, også samfunnet her i Mo i Rana.

Internasjonalt samarbeide må også til for å løse de store utfordringer vi står overfor når det gjelder å bedre vårt miljø. Verken industrien i Europa eller her hjemme har tatt dette problemet alvorlig nok. Det er viktig at våre industriledere for fullt for øynene opp for at miljøvennlige produksjoner kan gi konkurransefortrinn, og at miljøteknologi kan bli en viktig eksportvare.

Skal vårt omstillingsarbeide lykkes, må vi fortsette samarbeidet med organisasjonene i arbeids- og næringslivet. Dette samarbeidet har vært et av våre viktigste styringsinstrumenter, slik vi så det under inntektsoppgjøret i fjor vår. Vi må regne med at det blir mulig å få til et fornuftig og fremtidsrettet resultat også denne gang, som kan bidra til lav pris og kostnadsvekst og lavere rente - og dermed til å styrke grunnlaget for sysselsetting.

En annen viktig faktor som vil ha stor betydning for veksten i norsk økonomi er vår evne til omstilling og til å gjennomføre tekniske og organisatoriske forbedringer. Næringslivet må kunne konkurrere med utenlandske produsenter både på eksport- og hjemmemarkedet. Det sterke eksportveksten har imidlertid i stor grad skjedd innenfor den eksisterende kapasitet og vært knyttet til våre tradisjonelle

eksportnæringer. Ytterligere eksportvekst må i større grad skje ved kapasitetsutvidelser og ved etablering av ny virksomhet.

En slik nødvendig omstilling er mer krevende. Planlegging av kapasitetsutvidelser eller nyetableringer tar tid. Bygging og installering av nytt produksjonsutstyr og opplæring av ny arbeidskraft er også tidkrevende. Det tar tid å øke markedsandeler gjennom salgsinnsats og markedsføring. Norges konkurranseutsatte sektorer er nokså ensidig ressursbasert. Etablering av virksomhet på nye områder der erfaringene er mindre, er en tidkrevende prosess. Men vi kommer ikke utenom at dette arbeidet er helt nødvendig. Det kan være hardt arbeid, men det må til. Og vi må utnytte de muligheter som er til stede. Et eksempel på det er FUNN-senteret her i Mo i Rana som jeg hadde gleden av å åpne i dag.

Et annet eksempel er at vi tidligere denne måned ga Nordland status som frifylkeskommune. Den offentlige innsatsen for å styrke arbeidsplassgrunnet i distriktene er i dag spredd på en rekke instanser. Det gjelder f.eks. den generelle distriktspolitikken, landbrukspolitikken, fiskeripolitikken og arbeidsmarkedspolitikken. I den senere tid er det vokst fram et omfattende engasjement lokalt - ikke minst i fylkeskommunene - for bedre å samordne kompetansen og virkemidlene i de forskjellige organer og ordninger. Det har vært et ønske om å utvikle nye organisasjonsløsninger der politisk og administrativ samordning inngår i forsøkene. Nordland fylkeskommune ønsker å gjennomføre forsøk der ulike statlige funksjoner og oppgaver blir overført til fylkeskommunen. Andre fylkeskommuner har allerede erfart at dette gir nye muligheter i nærings- og distriktspolitikken. Jeg har tro på at Nordland vil oppleve det samme.

Omstillingsoppgavene i Mo i Rana er store, men de er ikke uoverkommelige. Vi vet at vi kan lykkes. Et eksempel på det er omstillingen av Kongsberg Våpenfabrikk. I dag er det nesten like mange som arbeider innenfor den tidligere statsbedriftens område som for tre år siden. Vi har tro på at vi på liknende måte vil kunne lykkes i Mo i Rana.

Det er nå ett og et halvt år siden vi la frem den omfattende omstillingspakke for Mo i Rana ble lagt frem for vel et halvt år siden. Den viser at det ikke vil være mangel på bevilgninger som vil avgjøre om omstillingen her vil lykkes. Viktigst er evnen og viljen til å satse på nye bedrifter og industriprosjekter. Aldri har noe norsk lokalsamfunn fått et slikt tilbud fra storsamfunnet når det gjelder bevilgninger og annen hjelp og støtte til omstillingstiltak.

Siden forslaget til omstillingstiltak for Mo i Rana ble lagt frem er det arbeidet godt på alle plan for å følge opp forslagene. Og arbeidet gir nå resultater. Næringsministeren vil i sitt foredrag gå nærmere inn på status for realiseringen av industriprosjektene.

Det sentrale for Regjeringen er å bidra til omstilling slik at Rana-samfunnet fortsatt kan representere et næringsmessig tyngdepunkt i landsdelen. Ut fra utviklingen i de prosjektene som det arbeides med, ser dette positivt ut. Antall arbeidsplasser som er planlagt i de ulike prosjektene summerer seg om lag til det antall arbeidsplasser som vil gå tapt, altså i størrelsesorden 2 600 arbeidsplasser.

I de foreløpige planer som ble lagt frem i fjor satset vi også på offentlige prosjekter. Dette mener vi er viktig, også fordi vi skal kunne tilby sikre arbeidsplasser for kvinner.

Et eksempel på en slik arbeidsplass er det fremtidige sentrale bøtekontor som Regjeringen nylig har besluttet å opprette og legge til Mo i Rana. Kontoret vil i første omgang få 80 ansatte. 15 av disse skal ansettes allerede fra 1.5.89, og resten skal være på plass innen årsskiftet. Rekruttering og opplæring skal ta til så snart som mulig.

Ved hjelp av et automatisert innkrevingsssystem vil kontoret vil få ansvaret for innkreving av alle typer bøter. Det skal også følge opp alle de bøkene som ikke blir betalt i rett tid. Kontorets første oppgave vil bli å gå løs på de store restansene av ubetalte bøter som finnes idag (pr.

31.12.88 ca 100 mill.kr.). På denne måten vil det sentrale bøtekontoret bli et viktig kriminalpolitisk tiltak ved at bøtestraffer kan fullbyrdes raskt og dermed få den viktige forebyggende effekt straffen er ment å ha.

Selv med en beskjeden målsetting om nedbygging av 30% av restansene vil bøtekontoret ha tjent inn sine driftsutgifter i løpet av to til tre år.

På lengre sikt vil en vurdere også å legge andre statlige innfordringsoppgaver til dette kontoret, som dermed kan få ytterligere stillinger i årene som kommer.

Etableringen av bøtekontoret har også gjort det regningsvarende for Statens Datasentral å etablere en filial i Mo i Rana. I første omgang betyr dette 15 arbeidsplasser fra den tidligere EDB-avdelingen ved Jernverket. I tillegg kommer opprettelsen av et EDB-kompetansesenter som i første omgang skal ha 15 ansatte. Alle disse 30 skal være i arbeid ved årsskiftet.

Det vil trolig bli aktuelt med ytterligere 10 arbeidsplasser i løpet av 1990. Også her vil det ligge et potensiale for fremtidig vekst i antall arbeidsplasser.

Tilsammen vil disse tiltakene gi 110 nye arbeidsplasser fra og med 1.1.1990. Rekruttering og opplæring vil starte opp så snart som mulig, og det er altså muligheter for flere arbeidsplasser etter hvert ved disse kontorene.

Fredag fremmes vil Regjeringen foreslå at det etableres en avdeling av nasjonalbiblioteket her i Rana.

Regjeringens mål er å utvikle denne avdelingen til et kvalifisert knutepunkt i et nasjonalt biblioteknettverk. Allerede fra høsten av skal dette gi arbeide til ca. 50 personer. Samtidig iverksettes et ett-årig bibliotekfaglig opplæringstiltak med 30 deltakere. Fullt utbygget - om fem år - vil denne viktige oppgaven kunne representere over 140 årsverk.

Flere utredninger de siste årene har påvist et sterkt behov for å styrke de nasjonale bibliotekfunksjonene. En

sentral idé har vært å skille ut fra Universitetsbiblioteket i Oslo et frittstående nasjonalbibliotek med særlig ansvar for å ta vare på og katalogisere den norske produksjonen av allment tilgjengelig informasjon - ikke bare av bøker og blader, men også av nyere medier som grammofonplater, elektroniske databaser og opptak av kringkastingsprogrammer.

Om få uker legger Regjeringen frem et lovforslag om utvidet pliktavlevering for utgivere og produsenter av slike allment tilgjengelige dokumenter. Målet er bl.a. å gjøre mest mulig av dette materialet tilgjengelig for våre forskningsmiljøer, men dette betyr ikke at alt det tilhørende arbeidet behøver å bli utført i hovedstaden. Tvert imot, Regjeringen er altså kommet til at viktige basisoppgaver gjerne kan plasseres i Rana.

Bibliotekavdelingen vil bli startet opp i midlertidige lokaler. Planleggingen av permanente bokmagasiner og øvrige lokaler vil starte umiddelbart. Regjeringen vil benytte 80 mill. kroner av de bevilgede midler til omstillingstiltak i Rana, for å realisere dette prosjektet, som vil bli fulgt opp av Kultur- og vitenskapsdepartementet.

De tiltakene vi gjennomfører for Mo i Rana har som mål å erstatte tidligere arbeidsplasser og gi et levedyktig samfunn. Men vi må også få ny vekst og økt sysselsetting i resten av landsdelen. På landsbasis har vi økt rammenene for de distriktspolitiske tiltakene med nærmere 40% siden regjeringsskiftet. Landbruksministeren er i ferd med å foreta en helt nødvendig omlegging av landbruksstøtten til fordel for distriktene. For annet år på rad har fiskeriministerens fått en omforent avtale med Norges Fiskarlag - som vil bidra til å sikre inntekt og sysselsetting i kyst-Norge, med de spesielle vanskeligheter vi nå møter der.

Regjeringen har nylig nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra kommunene på Ytre Helgeland, Nordland fylkeskommune og departementene for å lette omstillingsarbeidet i regionen. Det er en forutsetning at de lokale myndigheter, kommuner og fylket arbeider aktivt med konkrete tiltak. Under en slik prosess vil Regjeringen stille seg positiv til å gå inn med nødvendige midler.

Vi tar utfordringene i distriktene i Nord-Norge alvorlig. I inneværende års budsjett har vi - som for 1987 og 1988 - lagt frem en egen omfattende støtte til Finnmark fylkeskommunes egen handlingsplan. Støtten vil beløpe seg til over 600 millioner kroner over en 3-årsperiode. For å få trukket opp perspektivene i den fremtidige distriktspolitikken arbeider Kommunal- og arbeidsdepartementet med en ny Stortingsmelding. Det er behov for å forsterke og effektivisere den innsats som gjøres i dag.

Det gamle slagordet "By og land, hand i hand" er like aktuelt i dag. En bedre utvikling i distriktene, er også med på å lette presset på de store by-sentra. Men skal vi greie det i 90-årene må vi også være villig til å fornye vår distriktspolitikk. Vi må gi mere ansvar til de lokale myndigheter. Vi er nødt til å utvikle mer allsidige arbeidsmarkeder med utfordrende oppgaver både for kvinner og menn om vi skal kunne trygge bosettingen også ved inngangen til et nytt århundre.